Veileder ▪ 3

Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium

Veileder til forskrift om strålevern og bruk av stråling.

Revidert juni 2012

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Veileder nr. 3

Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium

Veiledning til forskrift om strålevern og bruk av stråling

Forskrift om strålevern og bruk av stråling trådte i kraft 1. januar 2011, og er hjemlet i lov av 12. mai 2000 om strålevern og bruk av stråling. Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig strålebruk, forebygge skadelige virkninger av stråling på menneskers helse og bidra til vern av miljøet. Forskriften dekker et bredt spekter av strålekilder og bruksområder med unntak av transport.

Den foreliggende veilederen utdyper forskriftens krav for virksomheter (inkludert enkeltpersoner) som tilbyr soling i solarium.

Det er viktig at lov, forskrift og veileder leses i sammenheng.

Referanse:
Veileder til solstudioinnehavere og de som tilbyr soling i solarium. Veileder til forskrift om strålevern og bruk av stråling. Veileder 3. Østerås: Statens strålevern, 2012.

Emneord:
Solarium, solstudio, ultrafiolett stråling, UV, informasjonsplikt, kompetansekrav, meldeplikt, internkontrollkrav, aldersgrense, tilsyn.

Resymé:
Veilederen viser hvordan krav i strålevernloven og tilhørende forskrift kan oppfylles for de som driver solstudio eller på annen måte tilbyr soling i solarium. Dette gjelder blant annet tekniske krav til solariet, nødvendig informasjon til kunde, meldeplikt og krav til kompetanse og skriftlige prosedyrer.

Reference:
Guidance to tanning studio owners and others offering indoor tanning services. Veileder 3. Østerås: Norwegian Radiation Protection Authority, 2012. Language: Norwegian.

Key words:
Solarium, sunbed, tanning studio, indoor tanning, ultraviolet radiation, UV, notification requirements, age limit, inspection.

Abstract:
Guidance is given on how requirements in “Act for radiation protection and use of radiation” and accompanying regulations may be fulfilled for tanning studio owners and others offering indoor tanning services. This includes technical solarium requirements, requirements to provide information, and requirements for notification, training and written procedures.

Godkjent:

Direktør, Statens strålevern

26 sider.

Utgitt juni 2012
Statens strålevern, Postboks 55, 1332 Østerås.
Telefon 67 16 25 00, telefax 67 14 74 07.
e-post: nrpa@nrpa.no
www.nrpa.no
ISSN 1503-6804
Publikasjonen finns kun i elektronisk format.

Innholdsliste

1 Innledning 5
2 Definisjoner 6
3 Tekniske krav til solariet 7
3.1 Tillatte solarier i Norge 7
3.1.1 Publisering på Strålevernets solarieoversikt 8
3.1.2 UV-type 3 strålingskrav 8
3.2 Merking av solariet 9
3.2.1 Ekvivalenskoding 9
3.3 Tidsur 10
3.4 Beskyttelsesbriller 10
4 Informasjon til kunde 10
4.1 Aldersgrense for bruk av solarier 11
4.2 Informasjon om soling og solingstider 11
4.2.1 Hvem bør ikke bruke solarium 11
4.2.2 Solingstider og anbefalinger 12
4.3 Spesifikasjoner om tillatte strålingskilder 12
4.4 Oppslag med advarselstekst og verneregler 12
4.5 Krav om kompetent betjening 12
5 Administrative krav 13
5.1 Melde virksomheten 13
5.2 Internkontroll – kompetanse, instrukser og prosedyrer 14
5.2.1 Krav til internkontroll 14
5.2.2 Kompetanse 15
5.2.3 Verneutstyr 15
5.3 Strålevernkoordinator 15
5.4 Risikovurdering, forebyggende tiltak og varslingsplikt 16
5.5 Tilsyn – hva er dine plikter og rettigheter 17
5.5.1 Tilsyn 18
5.5.2 Tilbakemelding og retting 18
5.5.3 Sanksjoner 19
5.5.4 18-års aldersgrense – tilsyn og sanksjoner 19
Vedlegg 1 Merkekrav 21
Vedlegg 2 Ekvivalenskoding 22
Vedlegg 3 Anbefalinger ved solariebruk 23
Vedlegg 4 Informasjonsplakat om aldersgrense 24
Vedlegg 5 Ordliste 25

1 Innledning

§ 1 *Formål*

Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig strålebruk, forebygge skadelige virkninger av stråling på menneskers helse og bidra til vern av miljøet.

§ 2 *Saklig virkeområde*

Forskriften kommer til anvendelse på enhver tilvirkning, import, eksport, overdragelse, besittelse, installasjon, bruk, håndtering og utvinning av strålekilder. …

Denne veilederen utdyper krav i strålevernforskriften for deg som tilbyr soling i solarium, enten dette er i et solstudio, som del av annen virksomhet, eller ved utleie til privatpersoner eller arbeidsplasser. Annen virksomhet kan være treningsstudio, hotell eller lignende.

Krav som blir stilt til forhandler/importør av solarier er beskrevet i veileder 4, men krav som er relevant for deg som tilbyr soltimer er tatt med i denne veilederen. Veilederen dekker ikke solarier til medisinsk bruk, slik som behandling av psoriasis og andre hudlidelser. Dette er dekket i veileder 8.

Du kan benytte løsninger som avviker fra veilederen så lenge du kan dokumentere at forskriften er oppfylt.

Veilederen beskriver først tekniske krav til solarieapparatene, deretter krav om informasjon som skal gis til kundene, og til sist administrative krav til deg som tilbyr soltimer.

Hva er UV og hva slags stråling gir et solarium?

Ultrafiolett stråling, eller UV–stråling, er den delen av lyset vi ikke kan se, og den er mer kortbølget enn synlig lys. Synlig lys har bølgelengder mellom 400 og 780 nm*. UV-stråling deles inn i UVC- (100-280 nm), UVB- (280-315 nm) og UVA-stråling (315-400 nm) ut fra hvor energirik den er. Jo kortere bølgelengde, desto høyere energi.

Lampene i et solarium er vanligvis lysstoffrør som avgir UV-stråling i tillegg til noe synlig lys. Det kan også være ansiktslamper, som små tynne lysstoffrør (også kalt ”spagettirør”) eller høytrykkslamper. Høytrykkslamper avgir mye UV-stråling og krever ekstra filtre for å ta bort deler av UV-strålingen.

Et solarium sender ut UVB- og UVA-stråling for å fremkalle brunfarge. UVA-strålene bruner pigment som finnes i huden, men gir kortvarig brunfarge. UVB-strålene bygger opp pigment i huden og gir mer langvarig brunfarge. UV-strålingen fra solarier er mer intens enn fra sola i Norge, dvs. opptil dobbelt så intens som sommersol midt på dagen i Sør-Norge. Solarier avgir betraktelig mer UVA-stråling enn naturlig sol.

Skader forårsaket av UV-stråling på mennesker er begrenset til huden og øynene fordi denne strålingen ikke trenger særlig dypt inn i kroppen. UV-stråling kan føre til akutte hud- og øyeskader, som solforbrenning, soleksem, hornhinnebetennelse eller snøblindhet og nedsatt immunforsvar, samt langtidsskader som hudkreft, raskere aldring av huden og grå stær. UV-stråling i små doser har også en positiv effekt ved at det dannes vitamin D. Noen legemidler og kosmetika kan gjøre huden og øynene mer følsom for UV-stråling og dermed øke risikoen for helseskade.

Mer informasjon om solarier, UV-stråling generelt og helseskader finnes som temavalg på www.nrpa.no

* nm står for nanometer (milliarddels meter)

2 Definisjoner

Strålevernforskriften

§ 4. *Definisjoner*

I forskriften forstås med

…

i) *solarium:* Apparat med en eller flere ultrafiolette strålekilder konstruert for bestråling av hud;

j) *sterke ikke-ioniserende kilder:* kilder som kan føre til eksponering av personer og som samtidig overskrider grenseverdier fastsatt i Guidelines on limited exposure to Non-Ionizing Radiation fra den Internasjonale kommisjonen for beskyttelse mot ikke-ioniserende stråling;

…

v) *harmonisert standard:* Tekniske spesifikasjoner som er vedtatt av europeiske standardiseringsorganisasjoner i overensstemmelse med et mandat fra Europa-kommisjonen og EFTA-landene. Disse standardene offentliggjøres i EF-tidende. Norske standarder som er «harmoniserte standarder », offentliggjøres av Norges Standardiseringsforbund eller Norsk Elektroteknisk Komité når det gjelder elektrotekniske normer.

Strålevernloven

§ 3. *Definisjoner*

I denne loven betyr

a) *stråling:* Ioniserende og ikke-ioniserende stråling.

…

c) *ikke-ioniserende stråling:* Optisk stråling, radiofrekvent stråling, elektriske og magnetiske felt eller annen stråling med tilsvarende biologiske effekter samt ultralyd.

Andre ord som er brukt i veilederen er beskrevet i vedlegg 5.

3 Tekniske krav til solariet

Strålevernforskriften beskriver tekniske krav til solarier i §§ 21 og 36.

Solarier i Norge skal:

- tilfredsstille harmonisert standard for solarier, EN 60335-2-27
- tilfredsstille krav til UV-type 3
- være publisert på Strålevernets solarieoversikt
- være merket med UV-type 3, advarselsmerke og ekvivalenskode (gjelder nye solariemodeller etter 1. oktober 2011; alle fra 1. mai 2014)
- ha tidsur som kan stilles slik det er angitt i de anbefalte solingstidene

I tillegg skal det være beskyttelsesbriller tilgjengelig for hvert solarium.

§ 21. *Krav til strålekilder*

Eier, forhandler og produsent plikter å forsikre seg om at strålekilder er i en slik tilstand at risiko for ulykker og unormale hendelser og uønsket stråleeksponering av brukerne og andre personer er så lav som praktisk mulig.

…

Teknisk dokumentasjon på strålekildens ytelse, bruksanvisning, vedlikeholdsbeskrivelser, samt beskrivelser av strålevern og sikkerhet, skal finnes på norsk eller engelsk, og følge relevante harmoniserte standarder. …

§ 36. *Tekniske krav til solarier*

Solarier skal være i samsvar med harmonisert standard med vedlegg EN 60335; Household and similar electrical appliances – Safety – Part 2-27: Particular requirements for appliances for skin exposure to ultraviolet and infrared radiation. Kun solarier tilhørende UV type 3 tillates for salg, utleie eller bruk til kosmetisk formål. …

… Solarier må ikke utbys for salg, utleie eller tas i bruk før det aktuelle solariet er tatt inn på listen over tillatte modeller publisert på « Strålevernets solarieoversikt ».

…

Virksomheten plikter å påse at apparat og merking oppfyller gjeldende krav … Virksomheten plikter også å ha briller tilgjengelig for kunden. … Solariets tidsur skal kunne innstilles i henhold til anbefalt doseringsplan. …

3.1 Tillatte solarier i Norge

Du som tilbyr soling i solarier har ansvar for at solariene tilfredsstiller forskriftskravene både ved mottak av et nytt solarium og hele tiden mens de er i drift.

Forhandler/importør har ansvar for å få solariene klassifisert og meldt til Strålevernet. Dersom du importerer et solarium direkte fra et annet land, er du å betrakte som importør. Veileder 4 beskriver krav til forhandler/importør.

Ved mottak av nytt solarium, sjekk at solariet er:

- vedlagt teknisk dokumentasjon på dets ytelse (dokumentasjon på at kravene til UV-type 3 er oppfylt), bruksanvisning inkludert anbefalinger om solingstider, vedlikeholdsbeskrivelser og beskrivelser av strålevern og sikkerhet
- vedlagt 2 par beskyttelsesbriller
- merket med ”UV-type 3”, advarselstekst og ekvivalenskode-intervall (krav for alle nye solarier siden 1. oktober 2011, og som må være på alle solarier innen 1. mai 2014)

Før igangsetting og under drift, sjekk at:

- solariet med rør, lamper og filtre stemmer overens med spesifikasjon fra leverandør, spesifikasjon på Strålevernets solarieoversikt, og at rørene stemmer med solariets ekvivalenskode-intervall (se 3.2.1)
- tidsur kan stilles i henhold til anbefalte solingstider
- solariet er merket
- briller er tilgjengelig for kunden

3.1.1 Publisering på Strålevernets solarieoversikt

Kun solarier som er klassifisert som UV-type 3 er tillatt i Norge. Når Strålevernet har fått og behandlet melding om en ny solariemodell, blir modellen lagt på Strålevernets solarieoversikt, www.nrpa.no/solarieliste. Solariemodeller som ikke står på listene, er ikke tillatt brukt, solgt, eller leid ut.

Hver solariemodell står oppført med ekvivalenskodeintervall (nye solariemodeller etter 1. oktober 2011; alle fra 1. mai 2014; se for øvrig punkt 3.2.1), samt de rørene, lampene, filtrene eller annet som solariet ble klassifisert med.

Husk at du som tilbyr soling alltid er ansvarlig for at strålingen ikke er for høy i dine solarier. Strålevernet og kommunale tilsynsetater har målt flere solarier med for høy stråling, på tross av at rør og lamper har vært i henhold til Strålevernets solarieoversikt. Årsaken kan være at produksjonen av rørene er endret slik at røtypen har blitt sterkere, men årsaken er ikke alltid åpenbar. Uansett årsak må du som solarieeier sørge for å få strålingsnivået innenfor kravene til UV-type 3, og du må kunne vise dette overfor tilsynsmyndighet, eventuelt på grunnlag av nye måling. Du bør kunne be din leverandør om hjelp. Se for øvrig 5.5.3. om tilsyn. Solariemodeller og rør/lampe-kombinasjoner som ikke tilfredsstiller kravene til UV-type 3 er ikke tillatt og blir slettet fra solarieoversikten.

3.1.2 UV-type 3 strålingskrav

Strålingen fra et solarium blir først og fremst bestemt av hvilke rør, lamper og ansiktsfiltre solariet er utstyrt med, men også andre faktorer kan virke inn.

Europastandarden for solarier, EN 60335-2-227, gir en grenseverdi på 0,3 W/m² for erythemvektet UV-irradians. Strålevernforskriften gir i tillegg en begrensning på at kun UV-type 3 solarier tillates i Norge. Definisjonen er gitt i tekstboksen. Alle solarier skal måles opp og klassifiseres i henhold til Europastandarden.

Definisjon på UV-type 3 solarium, oversatt fra Europastandard EN 60335-2-27:

Apparat utstyrt med UV-kilder slik at den biologiske effekten forårsakes av stråling med bølgelengder både kortere enn og lenger enn 320 nm og karakterisert ved at irradiansen er begrenset i hele UV området.

Effektiv kort- og langbølget UV-irradians skal hver for seg være under 0,15 W/m²

3.2 Merking av solariet

Alle solarier skal være merket på norsk etter EN 60335-2-27 med vedlegg. Merkene skal være plassert lett synlig og være i bestandig utførelse. Solariene skal merkes med "UV-type 3", advarselstekst, ekvivalenskode-intervall (nye solariemodeller etter 1. oktober 2011; alle fra 1. mai 2014) for de ulike rørene som kan benyttes i solariet og spesifikasjon til andre UV-kilder enn fluorescerende rør (for eksempel høytrykks-lamper) som kan benyttes i solariet. Se vedlegg 1 for eksempler på merker. Solarier med høy lysstyrke (dvs. luminans over 100 000 cd/m²) skal i tillegg merkes med en advarselstekst som vist i vedlegg 1.

3.2.1 Ekvivalenskoding

Alle solarierør som produseres i dag, skal ha en kode stemplet på røret. Denne koden kalles en ekvivalenskode og forteller hvor sterk UV-stråling røret avgir og hvor stor andel av strålingen som er kortbølget. Se vedlegg 2 for mer detaljer.

Fra og med 1. oktober 2011 skal alle nye solarier merkes med ekvivalenskode-intervall bestemt av ekvivalenskoden til den eller de rørtypene solariet ble oppmålt og klassifisert med, jf. EN 60335-2-27. Se vedlegg 2 for mer detaljer. I solariet kan du da benytte andre typer rør, så lenge ekvivalenskoden er innenfor det oppgitte intervallet.

Forhandler bør sørge for å måle opp eksisterende solariemodeller på nytt med de rørtyper (med ekvivalenskode) som skal benyttes. Solariemodeller som ikke er oppmålt med rør med ekvivalenskode innen 1. mai 2014, får tildelt ekvivalenskodeintervall som tilsvarer dagens erstatningsrør.

Eksempel:

Et 100W-rør kan være merket med **ekvivalenskode: 100-R-29/2,4**

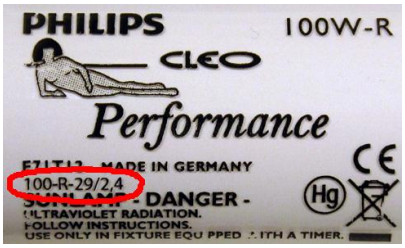

Denne koden betyr at:

- det er et 100W rør
- det er et reflektorrør
- total erythemvektet irradians (250-400 nm) er 29 mW/m^2
- forholdet mellom NMSC-vektet UV under 320 nm og over 320 nm er 2,4

Et solarium oppmålt med dette røret får

Ekvivalenskode-intervall: 100-R-(22-29)/(2,0-2,8)

Dette betyr at det i denne modellen er tillatt å bruke alle 100W reflektorrør som har en ekvivalenskode hvor det første tallet er mellom 22 og 29, samtidig som det andre tallet er mellom 2,0 og 2,8.

3.3 Tidsur

Solariets tidsur skal alltid kunne stilles slik det er angitt i anbefalingene om solingstid for modellen. For eksempel vil det si at hvis anbefalt tid for første gangs soling er 6 minutter, må det være mulig å sole seg i bare 6 minutter. Det må også være mulig å øke solingstiden i små nok intervaller til å kunne følge anbefalingene.

3.4 Beskyttelsesbriller

Briller kan ligge tilgjengelig ved hvert solarium eller være tilgjengelig ved utlån eller salg. Av hygieniske årsaker kan det være hensiktsmessig at kunden har egne briller.

4 Informasjon til kunde

Kundene må ikke utsettes for unødig risiko ved bruk av solariene dine. I tillegg til å holde strålingen innenfor kravene til UV-type 3, må du informere kunden om riktig bruk av solariet. Her beskriver vi krav til informasjon i Strålevernforskriften § 36 og Europastandarden, EN 60225-2-27.

Når du tilbyr en forbrukertjeneste, slik som soling i solarium er, må du også tilfredsstille en del generelle krav gitt av produktkontrolloven. Denne loven er det Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) som har ansvar for og er ikke tatt med i denne veilederen.

Ifølge strålevernforskriften må du:

- ikke tilby solarium til personer under 18 år (krav fra 1. juli 2012)
- informere om hvem som ikke bør bruke solarium
- informere kunden om soling og solingstider
- ha spesifikasjoner med tillatte strålekilder ved hvert solarium
- ha oppslag med advarselstekst og verneregler lett synlig

Fra 1. januar 2014 må du også ha personell som skal veilede kunden om solingen, og personellet må få tilstrekkelig opplæring. Inntil betjeningskravet trer i kraft, skal det i ubetjente studioer komme klart frem ved oppslag navn og kontaktinformasjon til eier og eventuelt den som er ansvarlig for solstudioet. Det bør også opplyses om virksomhetens meldenummer og organisasjonsnummer.

§ 36. *Tekniske krav til solarier*

… Virksomheten plikter … å opplyse kunden om den anbefalte doseringsplan … Spesifikasjon om tillatte strålekilder skal finnes fysisk tilgjengelig ved hver modell. … Virksomheten plikter å ha oppslag med advarselstekst og verneregler i samsvar med EN 60335-2-27 med vedlegg, lett synlig i lokalet.

Endringer i strålevernforskriften fra hhv 1. juli 2012 og 1. januar 2014:

§ 36 annet ledd skal lyde:

Det er forbudt for virksomheter å tilby solarier til kosmetisk formål ved salg, utleie eller bruk til personer under 18 år.

§ 36 tredje ledd skal lyde:

Virksomheter som tilbyr solarier til kosmetisk formål ved utleie eller bruk, skal til enhver tid være betjent av personell over 18 år med tilstrekkelig opplæring. Personellet skal informere den enkelte kunde om relevante risikofaktorer ved solariebruk. Virksomheten må kunne dokumentere overfor tilsynsmyndigheten at tilstrekkelig opplæring er gitt.

4.1 Aldersgrense for bruk av solarier

Fra 1. juli 2012 er det ikke tillatt å tilby solarier til kosmetisk formål ved salg, utleie eller bruk til personer under 18 år, og du som eier har ansvar for at de ikke får adgang til solariene.

I tiden frem til betjeningskravet trer i kraft 1. januar 2014, må virksomhetene informere kundene om forbudet på en effektiv måte. Minstekravet for ubetjente solstudioer er å plassere en plakat med informasjon om aldersgrensen slik at kundene lett kan se denne. Strålevernet har utarbeidet en plakat som kan benyttes (Vedlegg 4).

4.2 Informasjon om soling og solingstider

Informasjon og anbefalinger om soling og solingstider skal finnes i bruksanvisningen til solariet, i følge EN 60335-2-27. Inntil betjeningskravet trer i kraft, må det i ubetjente studioer være oppslag med anbefalinger om soling og solingstider for hvert solarium. Oppslaget må være lett synlig og det må plasseres slik at kunden får informasjonen idet han/hun skal bestemme lengden på solingen, for eksempel når han/hun putter penger på betalingsautomaten.

4.2.1 Hvem bør ikke bruke solarium

I tillegg til at personer under 18 år ikke skal ha adgang til solariene (etter 1. juli 2012), bør følgende personer frarådes å bruke solarium, jf. EN 60335-2-27:

- de som ikke blir brune eller ikke blir brune uten å bli brent når de soler seg ute
- de som er solbrente
- de som har eller tidligere har hatt hudkreft eller de som har familie som har eller har hatt hudkreft
- de med mye fregner
- de med et stort antall eller unormale føflekker eller pigmentflekker
- de med naturlig rødt hår
- de som i barndommen har hatt hyppige, alvorlige solforbrenninger
- de som bruker fotosensibiliserende medisiner

Kunden bør kontakte lege hvis han/hun er i tvil.

Med mange føflekker menes det mer enn 16 som er 2 mm eller mer i diameter. Med unormale føflekker menes det usymmetriske føflekker som er større enn 5 mm i diameter, og som har ulik pigmentering og ikke klart definerte grenser.

4.2.2 Solingstider og anbefalinger

Veileder 4 til solarieforhandlere og importører beskriver hva som må med i solariets bruksanvisning. Noe av det du skal informere kundene om er tatt med i plakaten "Anbefalinger ved solariebruk" (Vedlegg 3). Solingstidene er tilpasset et solarium som tilfredsstiller kravene til UV-type 3. Solingstidene er noe kortere enn kravene i Europastandarden og dermed kortere enn leverandørenes spesifikke anbefalinger om solingstider. Kravene i Europastandarden gir maksimal tid før huden blir brent, mens vår plakat gir tider som normalt er lange nok til å gi brunfarge. Dersom solariet er vesentlig svakere enn maksimalt tillatt nivå for UV-type 3 solarier, bør du erstatte solingstidene med leverandørens anbefalinger. Strålevernets plakat kan brukes i stedet for, eller som et supplement til leverandørenes anbefalinger.

4.3 Spesifikasjoner om tillatte strålingskilder

Inntil betjeningskravet trer i kraft, må spesifikasjoner om tillatte strålingskilder finnes ved hvert solarium i form av et lett synlig oppslag. Oppslaget bør inkludere de rør og lamper som faktisk er i solariet, samt eventuelt andre rør og lamper du ofte bruker. Dersom solariet har ekvivalenskode-intervall, må dette oppgis. Du kan da erstatte rørspesifikasjoner med intervallet/intervallene og opplyse om at alle rør innenfor dette/disse kan benyttes i solariet.

4.4 Oppslag med advarselstekst og verneregler

Plakaten i vedlegg 3, "Anbefalinger ved solariebruk", gjengir det strålevernforskriften og Europastandarden krever. Du kan bruke denne som oppslag i solstudioet/lokalet. Du kan finne mer informasjon i Veileder 4 til solarieforhandlere og importører.

4.5 Krav om kompetent betjening

Fra 1. januar 2014 må alle solarievirksomheter til enhver tid være betjent av personell over 18 år med tilstrekkelig opplæring.

Personellet skal informere den enkelte kunde om riktig bruk av solariet og relevante risikofaktorer ved solariebruk. Det skal kunne gi råd som er tilpasset hver enkelt kunde, noe som betyr at det må kunne vurdere kundens hudtype og om de er i en av gruppene som ikke bør sole seg i solarium. De må også gi informasjon om mulige negative helseeffekter av solingen. Verdens helseorganisasjon (WHO), den Europeiske Solarieforening (ESA) og enkelte lands tilsynsmyndigheter, anbefaler at det gjennomføres intervju/samtale med kunden ved første gangs besøk for å sikre at informasjonen er tilpasset og blir forstått.

Virksomheten må kunne dokumentere overfor tilsynsmyndigheten at tilstrekkelig opplæring er gitt. På Strålevernets hjemmesider vil det komme mer informasjon om hva personellet må få opplæring i og om kurstilbud.

5 Administrative krav

Når du tilbyr soling i solarium må virksomheten din være innrettet slik at risikoen er lavest mulig for kunde og ansatte. Her beskriver vi de administrative kravene i strålevernforskriften og internkontrollforskriften.

Krav som stilles i andre regelverk er ikke med i denne veilederen.

5.1 Melde virksomheten

§ 12. *Meldeplikt*

… Virksomheter som tilbyr solarier til kosmetisk formål til salg, utleie eller bruk, skal gi melding til Statens strålevern. Strålekildene må ikke anskaffes, tas i bruk eller håndteres før virksomheten har fått bekreftelse på at melding er mottatt.

… Meldingen må inneholde de opplysninger som er nødvendige for at Statens strålevern skal kunne vurdere om aktiviteten omfattes av meldingsplikten.

Virksomheter skal, så langt som mulig, gi melding i elektronisk form.

§ 13. *Avhending av strålekilder*

… Virksomhet som avhender strålekilder underlagt godkjenning eller melding etter § 8 og § 12 til nye brukere, returordning eller avfallsmottak, skal gi melding til Statens strålevern om dette. …

§ 14. *Nedleggelse, driftsstans mv.*

… Den som ønsker å starte opp igjen en virksomhet som har godkjenning etter § 8 eller er meldt etter § 12, etter at virksomheten har vært nedlagt eller stanset i mer enn 2 år, skal kontakte Statens strålevern om dette. …

Virksomheten plikter å gi skriftlig melding til Statens strålevern uten ugrunnet opphold om navneendring, overdragelse og opphør av virksomhet med aktiviteter som omfattes av § 8 om godkjenning eller § 12 om melding.

Alle virksomheter som tilbyr soling i solarium må melde dette til Strålevernet. Nye virksomheter må melde før oppstart. Oppkjøp av eksisterende solstudio/solarievirksomhet regnes som ny virksomhet.

Dersom en annen virksomhet har utplassert solarier hos deg, og tatt på seg ansvaret for dem, kan denne virksomheten sende meldingen. Men det er den virksomheten som har solariene fysisk plassert hos seg, som er ansvarlig for at solarievirksomheten er innmeldt.

Innmelding skal så langt som mulig gjøres via Strålevernets elektroniske meldesystem. Behold kopi av skjema og annen dokumentasjon for tilsynsformål.

Strålevernet skal også ha melding ved driftsstans, nedleggelse eller salg av virksomheten til nye eiere, samt ved navneendring.

Strålevernet kan be om å få oppdatert informasjon om adresseendringer eller endringer i type solarier i virksomheten (etter tilsynsbestemmelsen i strålevernforskriften § 54(1)).

Solarier er også regulert av forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomhet m.v. Etter denne forskriften må du gi melding til kommunestyret. Strålevernet har ikke ansvar for dette regelverket.

5.2 Internkontroll – kompetanse, instrukser og prosedyrer

§ 15. *Internkontroll-kompetanse, instrukser og prosedyrer*

Virksomhetens plikt til internkontroll fremgår av forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

Virksomheter skal sikre at ansatte og andre tilknyttede personer som installerer eller arbeider med strålekilder, eller som kan bli eksponert for stråling, skal ha tilstrekkelig kompetanse innen strålevern, herunder sikker håndtering av strålekilder og måle- og verneutstyr.

Virksomheten skal utarbeide skriftlige instrukser og arbeidsprosedyrer som sikrer et forsvarlig strålevern og forhindrer at personer kan eksponeres for nivåer som overskrider grenseverdier etter forskriften her, gjeldende standarder eller internasjonale retningslinjer jf. § 35.

Når du tilbyr soling i solarium må du ha et internkontrollsystem tilpasset virksomheten din. Dette betyr at du må gjøre en vurdering av hvilke risikoforhold som finnes i virksomheten, og du må etablere gode rutiner for å redusere risiko og sørge for at dine ansatte og tilknyttede personer (servicepersonell eller lignende) har tilstrekkelig opplæring. Det er et krav at instrukser og arbeidsprosedyrer er skriftlige. Kravene er gitt av strålevernforskriften §§ 15-19 og internkontrollforskriften §§ 4 og 5. Dette skal sikre et forsvarlig strålevern og forhindre at noen kan bli eksponert for stråling over grenseverdiene.

Det siste betyr at:

- kunder ikke skal utsettes for stråling over grenseverdiene for UV-type 3;
- stråling som arbeidstakere utsettes for skal holdes så lav som praktisk mulig og ikke over grenseverdien for arbeidstakere på 30 J/m² (ACGIH-vektet UV irradians satt av den Internasjonale kommisjonen for beskyttelse mot ikke-ioniserende stråling, ICNIRP). Inne i et UV-type 3 solarium overskrides denne grenseverdien etter 1,7 minutter.

5.2.1 Krav til internkontroll

Her presenteres bare krav i internkontrollforskriften som har med stråling og strålevern å gjøre.

I henhold til internkontrollforskriften § 5 skal virksomheten din:

- sørge for å ha strålevernloven, strålevernforskriften og denne veilederen tilgjengelig og ha oversikt over kravene som er viktig for virksomheten
- sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter innen strålevern og arbeid med stråling, og gi dem informasjon om endringer. Det siste innebærer at de må følge med på nyheter som publiseres på Strålevernets solarieoversikt
- sørge for at arbeidstakerne medvirker for å utnytte kunnskap og erfaring
- fastsette mål for strålevernet og arbeidet med stråling, og dokumentere dette skriftlig

- ha oversikt over organisasjonen, inkludert hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for strålevernet og arbeidet med stråling er fordelt, og dokumentere dette skriftlig
- kartlegge farer og problemer, og ut fra det vurdere risiko og utarbeide planer og tiltak for å redusere risikoforholdene, og dokumentere dette skriftlig
- iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av strålevernlovgivningen, og dokumentere dette skriftlig
- foreta systematisk gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer, og dokumentere dette skriftlig.

5.2.2 Kompetanse

I tillegg til at alle ansatte bør ha kunnskap om relevant lovverk, som nevnt over, bør de som skal jobbe med kundene ha kunnskap om de vanligste helseeffekter av UV-stråling, om ulike hudtyper og om hvem som bør frarådes å bruke solarium. De bør også vite om de vanligste legemidler og kosmetiske produkter som kan gi økt følsomhet for UV.

Fra 1. januar 2014 er det et krav om at personell skal veilede kundene og de må derfor få tilstrekkelig opplæring i dette. Mer informasjon legges ut på Strålevernets nettsider.

5.2.3 Verneutstyr

UV-stråling påvirker hud og øyne. Spesielt er øynene sårbare, og grenseverdien for arbeidstakere på 30 J/m² er derfor absolutt for øynene. Bruk av verneutstyr er aktuelt for ansatte som må jobbe i eller nær et solarium som er slått på.

Aktuelt verneutstyr er beskyttelsesbriller, klær og hansker som dekker huden og solkrem med høy faktor på områder som ikke kan dekkes til. Vanlige solbriller og briller med plastglass beskytter mot UV-stråling, men brillene bør helst også beskytte mot kortbølget blått lys siden dette kan gi en fotokjemisk skade på netthinnen.

5.3 Strålevernkoordinator

§ 16. *Krav til strålevernkoordinator*

Virksomheter som er underlagt godkjenningsplikt etter § 8 eller meldeplikt etter § 12, skal utpeke en eller flere personer som skal kunne

a) utføre eller få utført målinger og vurderinger for å bestemme stråledoser

b) veilede arbeidstakerne om sikker håndtering av strålekildene, samt bruk av verne- og måleutstyr.

Det samme gjelder virksomheter som anvender eller installerer sterke ikke-ioniserende kilder.

Strålevernkoordinator skal arbeide for at virksomheten oppfyller kravene til helse, miljø og sikkerhet slik de er fastsatt i strålevernlovgivningen. Antall strålevernkoordinatorer og organiseringen av disse vil måtte avhenge av virksomhetens struktur og strålebrukens kompleksitet. …

Du må utpeke en person med spesielt ansvar for at strålevernet ved virksomheten fungerer tilfredsstillende. Eier av virksomheten kan være strålevernkoordinator. Utpeking av en annen ansatt som strålevernkoordinator rokker ikke ved eiers eller arbeidsgivers overordnede ansvar

for alle forhold innen bedriften. Strålevernkoordinatoren skal også være en kontaktperson for tilsynsmyndigheten.

Strålevernkoordinatoren skal ivareta HMS-aspektene, det vil si strålesikkerhet for kundene, arbeidstakerne og eventuelle tredjepersoner. Strålevernkoordinatoren skal kunne utføre eller få utført målinger og vurderinger av strålingen fra solariene, veilede arbeidstakerne om sikker håndtering av solariene og om bruk av verne- og måleutstyr.

5.4 Risikovurdering, forebyggende tiltak og varslingsplikt

§ 17. *Risikovurdering og forebyggende tiltak*

Virksomheter som planlegger å bruke eller håndtere strålekilder, skal kartlegge og vurdere de risikomomenter som er forbundet med strålingen. Nye aktiviteter som omfatter strålekilder, skal ikke settes i gang før risiko er vurdert og nødvendige forebyggende tiltak er iverksatt. Risikovurderingen skal dokumenteres skriftlig.

Viser vurderingene at det finnes risiko for arbeidstakere eller andre personer, eller at strålekilder kan komme på avveier, skal virksomheten iverksette tiltak for å forebygge slik risiko, herunder

a) utforme egnede arbeidsrutiner

b) benytte hensiktsmessig verneutstyr og materialer

c) sikre strålekildene mot tyveri, sabotasje, skade, herunder brann- og vannskade

d) gi de ansatte nødvendig informasjon og opplæring.

...

§ 19. *Varslingsplikt ved ulykker og unormale hendelser*

Virksomheten skal straks varsle ulykker og unormale hendelser til Statens strålevern. Skriftlig rapport skal sendes fra ansvarlig virksomhet til Statens strålevern så snart som mulig og senest innen 3 dager.

Med ulykker og unormale hendelser menes

a) hendelser som forårsaker eller kunne ha forårsaket utilsiktet eksponering av arbeidstakere, pasient eller andre personer vesentlig utover normalnivåene

b) tap eller tyveri av strålekilder

…

e) vesentlig teknisk svikt av strålevernmessig betydning ved strålekilden

…

Solarier avgir intens UV-stråling. Ved feil bruk og/eller når solariet er for sterkt kan kunder, ansatte og tredjepersoner bli solbrent eller oppleve snøblindhet. Du har derfor en plikt til å vurdere risikoen for overeksponering i forhold til krav gitt i kapittel 5.2. Dette må du gjøre før du setter i gang virksomheten, og du må skrive ned vurderingen og ha den som en del av internkontrollsystemet.

Du må også skrive ned hvilke tiltak som er gjort for å forebygge at overeksponering skjer, samt hva du eller ansatte skal gjøre for å begrense skaden mest mulig dersom noen likevel får en skade eller noe annet uventet oppstår. Vurder om lege bør kontaktes. Forebyggende tiltak

kan være å ha gode arbeidsrutiner, ha tilstrekkelig verneutstyr tilgjengelig og å gi ansatte og kunden nødvendig informasjon.

DSB har utgitt en veileder i risikoanalyse som kan være til hjelp.

Når en skade har skjedd eller du oppdager noe unormalt ved solariene, har du plikt til å varsle Strålevernet. Skriftlig rapport skal sendes til Strålevernet så snart som mulig og senest innen 3 dager. Er det opplagte feil ved solarierør, lamper eller selve solariet, kan det være aktuelt å melde fra gjennom EUs meldesystem for farlige produkter, RAPEX. Strålevernet vil hjelpe deg med dette eller du kan gjøre det via nettsidene til DSB.

5.5 Tilsyn – hva er dine plikter og rettigheter

Statens strålevern og kommunene har plikt og rett til å føre tilsyn med solarier og følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Plikter og rettigheter er gitt av strålevernforskriften §§ 54 og 55, strålevernloven §§ 18-23 og forvaltningsloven kapittel III-VI.

Her presenteres de viktigste pliktene og rettighetene du har etter strålevernlovgivningen.

Tilsynsbestemmelsen i strålevernforskriften:

§ 54. *Tilsyn*

Statens strålevern skal gis de opplysninger som er nødvendige for å kunne gjennomføre tilsyn og oppfølging av vedtak fattet med hjemmel i forskriften.

Statens strålevern velger selv hvem av virksomhetens representanter de vil snakke med og hente informasjon fra under tilsyn.

Statens strålevern skal utarbeide skriftlig rapport etter tilsynsbesøk.

Statens stråleverns tilsynsmyndighet for solarier, herunder myndighet til å treffe nødvendige enkeltvedtak, delegeres til kommunene, jf. lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern § 18.

Tilsynsbestemmelsen i strålevernloven:

§ 18. *Tilsyn og vedtak. Tilsynsmyndighetens rett til adgang, opplysninger og gjennomføring av målinger*

Statens strålevern fører tilsyn med at bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne loven overholdes, og kan for dette formål fatte de nødvendige enkeltvedtak.

… Tilsynsmyndigheten skal gis fri adgang til å foreta tilsyn, og skal gis de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne ivareta sine gjøremål etter denne loven.

Tilsynsmyndigheten skal gis adgang til å foreta målinger og undersøkelser. Virksomheten skal avstå prøver til tilsynsformål vederlagsfritt. Dersom det påvises overtredelse av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne loven, kan virksomheten pålegges å dekke utgifter til tilsynsoppgaver som følger av overtredelsen. ...

5.5.1 Tilsyn

Kommunen eller Strålevernet kan, ettersom hva de mener er hensiktsmessig og nødvendig, velge om de varsler eller kommer på uanmeldt tilsynsbesøk.

Du må sørge for å ha tilgjengelig og kunne legge frem de opplysninger og den dokumentasjonen som det blir spurt om ved tilsyn. Opplysningsplikten er begrenset til det som er nødvendig for tilsynsformål.

Tilsynsmyndighet skal ha fri adgang til å gjøre undersøkelser og målinger. Dersom de mener det er nødvendig, kan de ta med rør, lamper, filtre eller annet for videre undersøkelser.

Ved varslede tilsyn må du blant annet:

- kunne legge frem kopi av meldeskjema og eventuelle brukstillatelser
- kunne legge frem og beskrive internkontrollsystemet og risikoanalyser
- tilrettelegge for kontroll av type rør og solarier; for eksempel skal alle rør monteres slik at det er enkelt å lese av navn og ekvivalenskoder
- kunne åpne deksler og annet for å vise type ansiktslamper og filtre
- kunne betjene informasjonspanel for å vise innstillinger på solariet

Ved tilsyn som ikke er forhåndsvarslet, må du eventuelt sende kopi av meldeskjema, brukstillatelser, internkontrollsystem og risikoanalyser til tilsynsmyndighet etter tilsynet.

Vær oppmerksom på at virksomheten din kan bli pålagt å dekke utgifter når kommunen eller Strålevernet må gjennomføre nytt tilsyn, målinger eller annet for å sjekke om brudd på strålevernlovgivningen er rettet opp.

5.5.2 Tilbakemelding og retting

Etter tilsyn skal du motta skriftlig rapport. Denne skal vise avvik som er funnet fra strålevernforskriften, og du skal ha anledning til å uttale deg. Dersom du blir bedt om å gi tilbakemelding, skal denne være skriftlig.

Når det er påvist avvik kan du bli pålagt å rette disse. Du skal ha rimelig tid til å kunne oppfylle det, og det skal tas hensyn til hvor omfattende pålegget er. Tilsynsmyndighet må også ta hensyn til hvor stor helserisiko et avvik utgjør.

Dersom du ikke retter avvikene eller du ikke svarer innen fristen, kan du bli ilagt sanksjoner.

Administrative bestemmelser i strålevernloven:

§ 19. *Retting og stansing*

Statens strålevern kan kreve retting av virksomhet som strider mot bestemmelser fastsatt i eller i medhold av denne loven.

Foreligger det vesentlig helsefare, kan Statens strålevern stanse virksomheten, beslaglegge stoffer eller utstyr helt eller delvis, eller på annen måte sikre at fortsatt bruk ikke er mulig. Statens strålevern kan kreve en virksomhet stengt dersom ikke nødvendig godkjenning eller melding foreligger.

Politiet plikter etter anmodning å bistå ved stansing og beslag.

§ 21. *Tvangsmulkt*

Tilsynsmyndigheten kan ilegge en virksomhet tvangsmulkt i form av engangsmulkt eller løpende dagsmulkt, dersom den oversitter en frist for å etterkomme et pålegg. Tvangsmulkten skal fastsettes enten samtidig med pålegget eller i forbindelse med fastsettelse av ny tidsfrist for oppfyllelse.

Kongen kan frafalle ilagt tvangsmulkt når det finnes rimelig. …

§ 23. *Straff*

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser eller pålegg gitt i eller i medhold av denne loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 3 måneder.

Dersom overtredelsen har eller kunne ha medført alvorlig fare for helse eller miljø, kan fengsel i inntil 2 år anvendes.

Har overtredelsen bare ført til ubetydelig skade eller ulempe, skjer offentlig påtale bare etter begjæring av tilsynsmyndigheten.

5.5.3 Sanksjoner

Valg av sanksjonsform avhenger av hvor alvorlig overtredelsen av lovverket er, jf. strålevernloven §§ 19-23.

Tilsynsmyndighet kan:

- ilegge tvangsmulkt dersom du ikke retter avvik innen en angitt tidsfrist og/eller du ikke har svart innen fristen; denne kan være i form av en engangsmulkt eller løpende dagmulkt
- stenge solarier eller virksomheten, beslaglegge rør/lamper eller på annen måte hindre videre bruk når de mener avviket utgjør vesentlig helsefare, for eksempel når strålingen fra et solarium er svært høy
- politianmelde virksomheten når de mener overtredelsen er forsettlig eller uaktsom

Vær oppmerksom på at tilsynsmyndighet kan vedta stengning av et solarium som bryter mot kravet om UV-type 3, selv om rør og lamper tilsynelatende er i henhold til listene på Strålevernets solarieoversikt (se 3.1.1.). Du må gjøre det som er nødvendig for å få strålingen ned på rett nivå og i tillegg dokumentere dette overfor tilsynsmyndighet, for at de skal oppheve stengningsvedtaket.

5.5.4 18-års aldersgrense – tilsyn og sanksjoner

18-års aldersgrense for solarier gjelder fra 1. juli 2012, mens betjeningskravet først trer i kraft 1. januar 2014. Dette gir utfordringer for deg som tilbyr soling i solarium og for tilsynsmyndighet.

Ved tilsyn må virksomheten din kunne dokumentere at den gir effektiv informasjon om forbudet. Dersom du ikke gjør det, vil tilsynsmyndighetene kunne gi pålegg om å iverksette og dokumentere effektive informasjonstiltak, f. eks. i form av en plakat som vist i vedlegg 4. Hvis pålegget ikke oppfylles innen en gitt frist (fristen vil være relativt kort), vil tvangsmulkt benyttes som pressmiddel.

Departementet har uttalt at de ser på aldersgrensen, uten betjeningskravet, som et virkemiddel for å gi et viktig signal til befolkningen. På grunn av skillet mellom innføringen av 18-årsgrensen og betjeningskravet, vil ikke tilsynsmyndighet i første omgang politianmelde virksomheter for uaktsomt brudd på bestemmelsen om 18-års aldersgrense. Men dersom det oppdages tilfeller der det åpenbart er solarieeiers hensikt/formål å tilby soltimer til personer under 18 år, vil politianmeldelse være en egnet sanksjon. Fra 1. januar 2014, når krav om kompetent betjening trer i kraft, vil politianmeldelse også være en egnet sanksjon.

Vedlegg 1 Merkekrav

Følgende merker skal i følge forskriften være påmontert solariene:

UV type 3

Advarsel – Ultrafiolett stråling kan føre til skade på øyne og hud. Les bruksanvisningen. Bruk beskyttelsesbriller. Enkelte medisiner og kosmetikk kan øke følsomheten for UV.

Merke med ekvivalenskode-intervall (gjelder nye solarier etter 1. oktober 2011; alle fra 1. mai 2014)

Wattstyrke – Reflektor-type – UV-kode intervall (Xmin-Xmax)/(Ymin-Ymax)

Dersom apparatet har luminans som overskrider 100 000 cd/m^2, skal følgende merke være påmontert solariet:

Advarsel. Intens lysstyrke.
Se ikke rett på lyskilden.

Vedlegg 2 Ekvivalenskoding

Ekvivalenskode for fluorescerende rør

Ekvivalenskoding av fluorescerende rør er beskrevet i Internasjonal standard IEC 61228. Alle rør skal merkes med denne koden.

Ekvivalenskode for fluorescerende rør er på formen:

”Watt-styrke” – ”Reflektor-type” – ”UV-kode”

UV-koden er gitt av X/Y, der X angir erythemvektet UV irradians og Y angir forholdet mellom ikke-melanom (non-melanoma skin cancer, NMSC) vektet UV irradians henholdsvis over og under 320 nm.

Følgende “reflektor-typer” finnes:

O	ikke-reflektorrør
B	rør med bred reflektorvinkel, $\alpha > 230°$
N	rør med smal reflektorvinkel, $\alpha < 200°$
R	vanlig reflektorrør, $200 \leq \alpha \leq 230°$

UV-koden (X/Y) er bestemt av:

X = total erythemvektet UV irradians i bølgelengdeområdet 250-400 nm
Y = forholdet mellom ikke-melanom (non-melanoma skin cancer, NMSC) vektet UV irradians ≤ 320 nm og > 320 nm.

X er gitt i mW/m² avrundet til nærmeste heltall, mens Y avrundes til nærmeste første desimal.

Et eksempel på ekvivalenskode:

100W reflektorrør med 220° reflektorvinkel
Erythem-vektet UV irradians (250-400 nm) = 47 mW/m²
Kortbølget NMSC-vektet UV irradians (≤ 320 nm) = 61 mW/m²
Langbølget NMSC-vektet UV irradians (> 320 nm) = 19 mW/m²

Dette gir ekvivalenskode for røret: 100-R-47/3,2

Ekvivalenskode-intervall

Ekvivalenskoding av solarier er beskrevet i Europastandard EN 60335-2-27. Alle solarier skal merkes med kodeintervall tilsvarende rørene de er oppmålt med.

Intervallet for UV-koden er på formen:

“Wattstyrke” – “Reflektor type” – “UV-kode intervall $(X_{min}-X_{max})/(Y_{min}-Y_{max})$”

UV-kode intervallet beregnes slik:

X_{max}, øvre grense for X: X-verdien til det røret solariet er klassifisert med
X_{min}, nedre grense for X: 0,75 ganger X_{max}
Y_{max}, øvre grense for Y: 1,15 ganger Y-verdien til det røret solariet er klassifisert med
Y_{min}, nedre grense for Y: 0,85 ganger Y-verdien til det røret solariet er klassifisert med

Dette gir ekvivalenskodeintervall med røret gitt over: 100-R-(35-47)/(2,7-3,7)

Vedlegg 3 Anbefalinger ved solariebruk

Strålevernet har i samarbeid med andre nordiske strålevernmyndigheter utarbeidet denne plakaten med advarselstekst, verneregler og anbefalte solingstider. Det må lages mer spesifikke anbefalinger om solingstider dersom solariet er mye svakere enn det som er maksimalt tillatt for et UV-type 3 solarium. Plakaten kan lastes ned fra: http://www.nrpa.no/dav/19c9ccc81b.pdf.

Anbefalinger ved solariebruk

Forholdsregler

* Vent minst 48 timer mellom to solarie-eksponeringer.
* Sol deg aldri lenger enn anbefalingene sier.
* Ikke sol deg ute og i solarium på samme dag.
* Ikke bruk noen form for solkrem eller produkter som akselererer bruningen. Fjern kosmetikk i god tid på forhånd.
* Bruk alltid beskyttelsesbriller og beskytt eller dekk til følsomme hudområder, slik som arr, tatoveringer og genitalier.
* Ikke bruk solariet dersom filtre foran ansiktslamper er defekte

Ikke bruk solarium hvis ...

- du er under 18 år
- huden din
  ... er lys eller har fregner
  ... blir lett solbrent
  ... allerede er solbrent
  ... har mange eller unormale føflekker eller pigmentflekker
- du har opplevd mange alvorlige solforbrenninger som barn
- du har eller har hatt hudkreft eller har hudkreft i familien
- du bruker medisiner som gjør huden følsom for sollys

Rådfør deg med lege dersom ...

- dersom du er i tvil ved bruk av medisiner
- en føflekk forandrer seg eller begynner å kløe, eller det oppstår andre uventede effekter

Følsomhet for sol og evne til å bli brun

Er huden din følsom for sol?		Blir du lett brun?	
Hvis huden din alltid blir brent (rød) og aldri blir brun...	Hvis huden din alltid blir brent og sjelden blir brun...	Hvis huden din sjelden blir brent og alltid blir brun...	Hvis huden din aldri blir brent og alltid blir brun...
Ikke bruk solarium!		**Ta maksimalt 3 runder med solarium per år, maksimalt 10 ganger i hver runde** 1. gang - 5 minutter; 2. gang – 10 minutter; 3.-10. gang – max 15–20 minutter	

Advarsel!

Bruk av solarium kan forårsake forbigående og permanente hud- og øyeskader, som hudkreft og fremskyndet aldring av huden.

Risikoen øker hvis du starter solariebruken i ung alder (ten- og tyveårene), og den øker med økende solariebruk.

Bruk av solarium er kreftfremkallende.
Statens strålevern fraråder bruk av solarium.

Statens strålevern

Vedlegg 4 Informasjonsplakat om aldersgrense

Strålevernet har i samråd med Norsk solarieforening laget en plakat med informasjon om aldersgrensen for solarier. Plakaten kan lastes ned fra: http://www.nrpa.no/dav/5083946445.pdf.

Vedlegg 5 Ordliste

Ord brukt i veiledningen:

- *Soltime*: er brukt for å beskrive en eksponering i et solarium. Varigheten av en soltime bør avhenge av hudtype, hvor sterk stråling solariet avgir og hvor mange ganger huden er eksponert i solarium i tiden før. Første gangs eksponering, eller første soltime, bør for eksempel ikke være lenger enn 5-6 minutter. Deretter kan tiden på hver soltime gradvis økes opptil 15 minutter, avhengig av hudtypen.
- Kroppsrør: lange lysstoffrør for bestråling av hele kroppen.
- *Spagettirør*: korte, ofte tynne lysstoffrør. Opprinnelig ble de brukt i tillegg til kroppsrør over ansikt eller ved skuldrene.
- *Høytrykkslamper*: lamper som drives under høyt trykk. Disse er brukt over ansikt. UV-strålingen fra lampene er svært høy, og spesielle filtre er nødvendig for å dempe noe av strålingen.
- *Europastandard EN 60335-2-27*: er en harmonisert standard, gyldig for Europeiske land tilknyttet CENELEC. Den omhandler sikkerhet til elektriske apparater med kilder beregnet for å eksponere hud for ultrafiolett og infrarød stråling, for hjemmebruk og lignende bruk.
- *UV-type 3 solarium*: er et solarium klassifisert i henhold til EN 60335-2-27 og er et solarium utstyrt med UV-kilder der de biologiske effektene er forårsaket av stråling med bølgelengder både kortere og lengre enn 320 nm (både UVB og UVA) og karakterisert av en begrenset styrke i hele UV-området.
- *Ekvivalenskode*: Alle solarierør som produseres i dag, skal ha en kode stemplet på røret. Denne forteller hvor sterk UV-stråling røret avgir og hvor stor andel av strålingen som er kortbølget.
- *Ekvivalenskode-intervall*: Alle solarier med fluoriserende rør som kommer på markedet i dag, skal være merket med et ekvivalenskodeintervall bestemt av ekvivalenskoden til den eller de rørtypene solariet ble oppmålt med. I solariet kan det benyttes alle typer rør så lenge ekvivalenskoden er innenfor det oppgitte intervallet.
- *Hudtype*: angir hvor følsom huden er for UV-stråling. Hudtype I er oftest hvit, er svært følsom for UV-stråling og blir lett brent i sola. Deretter er hudtypene karakterisert ved økende toleranse for UV-stråling, opp til hudtype VI som er brun/sort og som er svært ufølsom for UV-stråling og aldri blir brent i sola.
- UV-indeks: er en verdi som angir den effektive intensiteten på *solens* UV-stråler, og den gis som et tall på en skala som for den naturlige solstråling normalt går fra 0 til 15, der 15 er høyest intensitet. UV-indeks er anbefalt brukt av WMO (World Meteorological Organization) for å få til en internasjonal, enhetlig UV-informasjon.
- *Erstatningsrør*: er lysstoffrør Strålevernet har vurdert til å tilfredsstille kravene til UV-type 3 uansett hvilket solarium de settes inn i. Erstatningsrør finnes for 25W-, 80W- og 100W-rør og finnes på en egen liste på hjemmesidene til Strålevernet.

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Forskrift 29. oktober 2010 nr. 1380 om strålevern og bruk av stråling (strålevernforskriften) trådte i kraft 1. januar 2011, og er hjemlet i lov 12. mai 2000 nr. 36 om strålevern og bruk av stråling (strålevernloven). Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig strålebruk, forebygge skadelige virkninger av stråling på menneskers helse og bidra til vern av miljøet. Forskriften dekker et bredt spekter av strålekilder og bruksområder med unntak av transport.

Den foreliggende veileder utdyper et utvalg av forskriftens paragrafer og deler av paragrafer, med generell informasjon og forslag til detaljerte løsninger der forskriften stiller generelle funksjonskrav. Det er viktig at forskriftstekst og veileder leses i sammenheng. Utvalget dekker de forskriftsparagrafer som normalt vil være av betydning for den angitte brukergruppen. Enhver virksomhet plikter imidlertid å kjenne de forskriftsbestemmelser som er relevante, og må vurdere sin strålebruk i forhold til samtlige aktuelle forskriftsparagrafer.

ISSN 0804-4910